

Fasiszta a nemzetiszocialista is

VISSZHANG - LXVIII. évfolyam, 15. szám, 2024. április 12.

Peragovics Ferenc tévedett abban, hogy a fasizmust csak az olasz fasizmusra korlátozta (*Az első fasiszta*, *ÉS*, 2024/14., ápr. 5.). Sajnálom, hogy ezzel félreértelmezte *A fasizmus új arca* című rövid cikkemet (*ÉS*, 2024/12., márc. 22.). A történelmi szakirodalomban közismertnek számít, hogy ennek a kifejezésnek van egy sokkal átfogóbb használata is. Elég ehhez átfutni akár az angol Wikipédiának, akár az *Encyclopaedia Britannicának* a fasizmus meghatározásáról szóló cikkét. A fasizmus általánosított fogalma alá nemcsak az olasz, nemcsak az összes „déli” (spanyol, portugál, peróni stb.) rendszer tartozik. Beletartozik az összes nemzetiszocialista (német, holland, dán, norvég, belga, francia) és egyéb, nagyon jellegzetes nemzeti változat is (a nyilasság/hungarizmus, a román, horvát, de még az orosz nemzetiszocializmus is). Más szóval a fasizmus egyszerre jelenti az olasz/latin nemzetiszocialista és összes többi előfordulását is. Ezért hozzáértő szakmunkákban, ha valamit csak az olasz stb. fasizmusról állítanak, hozzáteszik a „latin” jelzőt. Már a harmincas években keletkezett ellenállási mozgalmak a fasizmuson ezt a közös, általános jelentésű kifejezést értették, amikor magukat antifasisztának tekintették. 1939-től kezdve a nyugati hatalmak összefogását is (kiegészítve 1941-től a Szovjetunióval) ebben az értelemben nevezték antifasiszta koalíciónak. Később Ernst Nolte alapművében, az 1963-ban megjelent, *A fasizmus korszaka* című könyvében is így értelmezte a szót. Ebben az általános értelemben tárgyalta az elmúlt két évtizedben megjelent, megváltozott fasizmust ismert szerzők sora (mint *Stanley Jason*, *Federico Finchelstein*, *Ian Kersha*, *Robert Paxton* – sorolhatnánk még). A könyvemben (*A láthatatlan valóság. A fasisztoid mutáció a mai Magyarországon*, Kalligram, 2014), majd a tanulmányaimban is mindig szétválasztottam a fasizmus két, latin és nemzetiszocialista (és egyéb) fajtáját, és a fasizmust általános értelemben használtam a mai magyarországi rendszer (a „NER”) értelmezésében.

Az orbáni rendszer ennek az általános értelemben felfogott fasizmusnak az alakváltoztatott, demokráciával álcázott formája. Annak afféle mutációja. Elrejti mind a nemzetiszocialista, mind a latin fasiszta gyökereit – szemben az egykori nyilasokkal, akik ezt nyíltan és brutálisan hangoztatták, hozzátevé már akkor is a maguk speciális magyar „szuverenitását”. Az orbáni hatalomgyakorlók is ugyanígy teszik, miközben demokráciát, választásokat, szólásszabadságot imitálnak. Elrejtik rendszerük totális karakterét a látszatdemokratikus, teljesen megszállt intézményeik mögé, noha ez a totális gleichschaltolás egyre inkább láthatóvá válik. Csak az nem veszi észre, aki nem akarja.